

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 11. veebruar 2026
(OR. en)

10573/25

Institutsioonidevahelised
dokumendid:
2025/0162 (NLE)
2025/0163 (NLE)

AELE 59
CH 25
MI 431

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise
põllumajandustoodetega kauplemise kokkuleppe muutmise protokoll

---

EUROOPA ÜHENDUSE JA
ŠVEITSI KONFÖDERATSIOONI VAHELISE
PÕLLUMAJANDUSTOODETEGA KAUPLEMISE
KOKKULEPPE
MUUTMISE PROTOKOLL

EUROOPA LIIT, edaspidi „liit“

ning

ŠVEITSI KONFÖDERATSIOON, edaspidi „Šveits“,

edaspidi „kokkuleppeosalised“,

TULETADES MEELDE 21. juunil 1999 Luxembourgis sõlmitud Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise põllumajandustoodetega kauplemise kokkuleppe (edaspidi „kokkulepe“) eesmärki tugevdada kokkuleppeosaliste vahelisi vabakaubandussuhteid, võimaldades vastastikku paremat juurdepääsu teineteise põllumajandustoodete turule,

TULETADES MEELDE kokkuleppeosaliste suveräänsust oma põllumajanduspoliitikas,

TUNNISTADES vajadust muuta kokkulepet pärast ühise toiduohutusala loomist Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise põllumajandustoodetega kauplemise kokkuleppe (millega luuakse ühine toiduohutusala) protokolliga (edaspidi „ühise toiduohutusala loomise protokoll“), mis hõlmab teatavaid valdkondi, mida seni on kokkuleppega reguleeritud,

TUNNISTADES vajadust kohandada kokkuleppe institutsioonilisi sätteid, suurendada kokkuleppe tulemuslikkust ja tõhusust ning tagada selle kooskõla ühise toiduohutusala,

KINNITADES, et kokkulepe peaks põhinema võrdsusel, vastastikkusel ning kokkuleppeosaliste soodustuste, õiguste ja kohustuste üldisel tasakaalul kokkuleppega hõlmatud valdkondades,

TULETADES MEELDE kokkuleppe ning Euroopa Ühenduse ja Šveitsi vahel 21. juunil 1999 Luxembourgis sõlmitud kuue lepingu vahelist olemuslikku seost,

KINNITADES olemuslikku seost kokkuleppe ja ühise ohutusala loomist käsitleva protokolliga loodud ühise ohutusala vahel, millega kokkulepe moodustab ühtse terviku,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

ARTIKKEL 1

Kokkuleppe muudatused

Kokkulepet muudetakse järgmiselt:

- 1) kokkuleppes esinevaid viiteid Euroopa Ühendusele või ühendusele käsitatakse viidetena Euroopa Liidule;
- 2) artikkel 5 asendatakse järgmisega:

„ARTIKKEL 5

Tehniliste tõkete kõrvaldamine põllumajandustoodetega kauplemisel

Põllumajandustoodetega kauplemise edendamiseks kõrvaldavad kokkuleppeosalised tehnilised tõkked või vähendavad neid kooskõlas kokkuleppe järgmiste lisadega:

- Lisa 7. Veinisektori toodetega kauplemine,
- Lisa 8. Piiritusjookide ja aromatiseeritud veinijookide nimetuste vastastikune tunnustamine ja kaitse,
- Lisa 9. Mahepõllumajandustooted ja –toiduained,

- Lisa 10. Puu- ja köögiviljade turustusstandarditele vastavuse hindamise tunnustamine,
- Lisa 12. Põllumajandustoodete ja toiduainete geograafiliste tähiste ja päritolunimetuste kaitse“;

3) artikkel 6 asendatakse järgmisega:

„ARTIKKEL 6

Ühine põllumajanduskomitee

1. Käesolevaga asutatakse ühine põllumajanduskomitee.

Ühisesse põllumajanduskomitee koosseisu kuuluvad mõlema kokkuleppeosalise esindajad.

2. Ühise põllumajanduskomitee kaaseesistujateks on liidu esindaja ja Šveitsi esindaja.

3. Ühine põllumajanduskomitee teeb järgmist:

a) tagab käesoleva kokkuleppe nõuetekohase toimimise, tõhusa haldamise ja kohaldamise;

- b) loob kokkuleppeosalistele võimaluse vastastikuseks konsulteerimiseks ja pidevaks omavaheliseks teabevahetuseks, eelkõige selleks, et leida lahendus käesoleva kokkuleppe tõlgendamise või kohaldamisega seotud probleemidele kooskõlas artikliga 7a;
  - c) annab kokkuleppeosalistele soovitusi käesoleva kokkuleppega seotud küsimustes;
  - d) võtab käesolevas kokkuleppes ette nähtud juhtudel vastu otsuseid ning
  - e) teostab mis tahes muud talle käesoleva kokkuleppega antud pädevust.
4. Ühine põllumajanduskomitee tegutseb konsensuse alusel.

Otsused on kokkuleppeosaliste suhtes siduvad ning nad võtavad otsuste rakendamiseks kõik vajalikud meetmed.

5. Ühine põllumajanduskomitee tuleb kokku vähemalt kord aastas, vaheldumisi Brüsselis ja Bernis, kui kaaseesistujad ei otsusta teisiti. Samuti koguneb see ühe kokkuleppeosalise taotluse alusel.

Kaaseesistujad võivad kokku leppida, et ühise põllumajanduskomitee koosolek toimub videokonverentsi või telekonverentsi teel.

Ühine põllumajanduskomitee võib otsustada teha otsuseid kirjaliku menetluse teel.

6. Oma esimesel koosolekul kehtestab ühine põllumajanduskomitee oma kodukorra.

7. Ühine põllumajanduskomitee võib otsustada moodustada töörühmi või eksperdirühmi, mis abistaksid teda tema ülesannete täitmisel.“;

4) artikkel 7 asendatakse järgmisega:

„ARTIKKEL 7

Ainukohaldatavuse põhimõte

Kokkuleppeosalised kohustuvad kokkuleppe tõlgendamise või kohaldamisega seotud vaidlusi lahendama üksnes viisil, mis on sätestatud käesolevas kokkuleppes.“;

5) lisatakse järgmised artiklid:

„ARTIKKEL 7a

Menetlus tõlgendamise või kohaldamisega seotud probleemide korral

1. Kui käesoleva kokkuleppe tõlgendamisel või kohaldamisel tekib probleeme, konsulteerivad kokkuleppeosalised teineteisega ühises põllumajanduskomitees, et leida mõlemale vastuvõetav lahendus. Selleks esitatakse ühisele põllumajanduskomiteele kogu kasulik teave, et ta saaks olukorda üksikasjalikult uurida. Ühine põllumajanduskomitee uurib kõiki võimalusi, mis võimaldavad säilitada kokkuleppe nõuetekohase toimimise.

2. Kui ühine põllumajanduskomitee ei suuda leida lahendust käesoleva artikli lõikes 1 osutatud probleemile kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil see probleem talle esitati, võib kumbki kokkuleppeosaline taotleda, et vahekohus lahendaks vaidluse vahekohtu protokollisätete kohaselt.

3. Kokkuleppeosalised võtavad kõik vajalikud meetmed vahekohtu otsuse täitmiseks heas usus.

Kokkuleppeosaline, kelle puhul vahekohus on leidnud, et ta ei ole kokkulepet täitnud, teatab teisele kokkuleppeosalisele ühise põllumajanduskomitee kaudu meetmetest, mida ta on võtnud vahekohtu otsuse täitmiseks.

4. Käesoleva artikli lõikes 2 osutatud menetlus ei mõjuta käesoleva kokkuleppe 1.–3. lisa antud ja kehtestatud kontsessioone ega nende haldamist.

ARTIKKEL 7b

Asendusmeetmed

1. Kui kokkuleppeosaline, kelle puhul vahekohus on leidnud, et ta ei ole kokkulepet täitnud, ei teavita teist kokkuleppeosalist protokollis artikli IV.2 lõike 6 kohaselt kehtestatud mõistliku aja jooksul meetmetest, mida ta on võtnud vahekohtu otsuse täitmiseks, või kui teine kokkuleppeosaline leiab, et teatatud meetmed ei ole kooskõlas vahekohtu otsusega, võib see teine kokkuleppeosaline võtta käesoleva kokkuleppe või ühise toiduohutusala loomise protokollis raames võimaliku tasakaalustamatuse kõrvaldamiseks proportsionaalseid asendusmeetmeid (edaspidi „asendusmeetmed“). Kõnealune teine kokkuleppeosaline teatab kokkuleppeosalisele, kelle puhul vahekohus on leidnud, et ta ei ole kokkulepet täitnud, asendusmeetmetest, mis selles teates täpsustatakse. Asendusmeetmed jõustuvad kolm kuud pärast neist teatamist.
2. Kui ühine põllumajanduskomitee ei ole ühe kuu jooksul pärast kavandatavatest asendusmeetmetest teatamist teinud otsust asendusmeetmete peatamise, muutmise või tühistamise kohta, võib kumbki kokkuleppeosaline nende asendusmeetmete proportsionaalsuse küsimuses vahekohut käsitleva protokollis kohaselt vahekohtu poole pöörduda.
3. Vahekohus teeb otsuse käesoleva kokkuleppe protokollis, mis käsitleb vahekohut, artikli III.8 lõikes 3 sätestatud tähtaja jooksul.

4. Asendusmeetmetel ei ole tagasiulatuvat jõudu. Eelkõige säilitatakse õigused ja kohustused, mille üksikisikud ja ettevõtjad on juba omandanud enne asendusmeetmete jõustumist.“;

6) artikli 9 pealkiri asendatakse järgmisega:

„Ametisaladus“;

7) Lisatakse järgmine artikkel:

„ARTIKKEL 9a

Salastatud teave ja tundlik salastamata teave

1. Ühtki käesoleva kokkuleppe sätet ei tõlgendata nii, nagu kohustaks see kokkuleppeosalist tegema salastatud teabe kättesaadavaks.

2. Käesoleva kokkuleppe alusel kokkuleppeosaliste edastatud või nende vahel vahetatud salastatud teavet või materjali käideldakse ja kaitstakse vastavalt Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelisele salastatud teavet käsitlevale julgeolekulepingule (Brüssel, 28. aprill 2008) ja kooskõlas selle rakendamise seotud julgeolekukorraga.

3. Ühine põllumajanduskomitee võtab oma otsusega vastu juhised, et tagada kokkuleppeosaliste vahel vahetatava tundliku salastamata teabe kaitse.“;

8) artiklis 11, artikli 12 lõikes 2 ja artikli 13 lõikes 2 asendatakse sõna „komitee“ sõnadega „ühine põllumajanduskomitee“;

9) artikkel 15 asendatakse järgmisega:

„ARTIKKEL 15

Lisad, liited ja protokollid

Käesoleva kokkuleppe lisad, sealhulgas selle liited, ning käesoleva kokkuleppele lisatud protokoll, mis käsitleb vahekohut, on selle lahutamatu osa.“;

10) artikkel 16 asendatakse järgmisega:

„ARTIKKEL 16

Territoriaalne kohaldamisala

Käesolevat kokkulepet kohaldatakse ühelt poolt territooriumi suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut, nimetatud aluslepingutes sätestatud tingimustel, ja teiselt poolt Šveitsi territooriumi suhtes.“;

11) artiklisse 17 lisatakse järgmised lõigud:

„5. Kui käesolev kokkulepe lõpetatakse vastavalt lõikele 3, lõpetatakse ühise toiduohutusala loomise protokolliga kohaldamine lõikes 4 osutatud kuupäeval.

6. Kui käesoleva kokkuleppe kohaldamine lõpeb, säilivad üksikisikute ja ettevõtjate käesoleva kokkuleppe alusel omandatud õigused ja kohustused. Kokkuleppeosalised otsustavad vastastikusel kokkuleppel, milliseid meetmeid võtta õiguste suhtes, mille omandamine on käimas.“;

12) kokkuleppe 4., 5., 6. ja 11. lisa tunnistatakse kehtetuks ühise toiduohutusala loomise protokolliga jõustumise kuupäeval;

13) Käesoleva protokolliga lisas esitatud tekst lisatakse kokkuleppe protokollina.

ARTIKKEL 2

Kokkuleppe lisa 4, 5, 6 ja 11 kohaldamine üleminekuperioodil

Kokkuleppe 4., 5., 6. ja 11. lisa mõju säilib ühise toiduohutusala loomise protokolliga artiklis 32 kehtestatud üleminekuperioodi jooksul. Selle artikli kohaselt algab üleminekuperiood kõnealuse protokolliga jõustumise kuupäeval ja lõpeb hiljemalt 24 kuud pärast protokolliga jõustumist.

Kokkuleppe kohaldamisel määratakse kõnealuse ülemineku perioodi lõppkuupäev kindlaks kokkuleppe artikli 6 alusel moodustatud ühise põllumajanduskomitee otsusega, pärast ühise toiduohutusala loomise protokollis artikli 11 alusel moodustatud toiduohutuse ühiskomiteelt teate saamist.

ARTIKKEL 3

Jõustumine

1. Kokkuleppeosalised ratifitseerivad või kinnitavad käesoleva protokollis oma menetluse kohaselt. Kokkuleppeosalised teatavad teineteisele käesoleva protokollis jõustumiseks vajalike sisemenetluste lõpuleviimisest.
2. Käesolev protokoll jõustub alljärgnevate kokkulepete kohta esitatud viimasele teatele järgneva teise kuu esimesel päeval:
  - a) ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe institutsiooniline protokoll;
  - b) ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe muutmise protokoll;

- c) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise õhutranspordialase kokkuleppe institutsiooniline protokoll;
- d) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise õhutranspordialase kokkuleppe muutmise protokoll;
- e) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise õhutranspordialase kokkuleppe riigiabi protokoll;
- f) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkuleppe institutsiooniline protokoll;
- g) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkuleppe muutmise protokoll;
- h) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkuleppe riigiabi protokoll;
- i) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise vastavushindamise vastastikuse tunnustamise kokkuleppe institutsiooniline protokoll;
- j) Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise vastavushindamise vastastikuse tunnustamise kokkuleppe muutmise protokoll;

- k) Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kokkulepe Šveitsi korrapärase rahalise toetuse kohta majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamiseks Euroopa Liidus;
- l) ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping, mis käsitleb Šveitsi Konföderatsiooni osalemist liidu programmides;
- m) Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kokkulepe Šveitsi Konföderatsiooni Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ametis osalemise tingimuste kohta.

Käesolev protokoll on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõik tekstid on võrdselt autentset.

SELLE KINNITUSEKS on täievolilised esindajad käesolevale protokollile alla kirjutanud.

Koostatud ... aasta ... kuu ... päeval.

Euroopa Liidu nimel

Šveitsi Konföderatsiooni nimel

EUROOPA ÜHENDUSE JA
ŠVEITSI KONFÖDERATSIOONI VAHELISE
PÕLLUMAJANDUSTOODETEGA KAUPLEMISE
KOKKULEPPE
PROTOKOLL,
MIS KÄSITLEB VAHEKOHUT

I PEATÜKK

EELSÄTTED

ARTIKKEL I.1

Kohaldamisala:

Kui üks kokkuleppeosalistest (edaspidi „pooled“) esitab vaidluse vahekohtusse vastavalt protokollis artikli 7a lõike 2 või artikli 7b lõikele 2, kohaldatakse käesoleva protokollis sätteid.

ARTIKKEL I.2

Kantselei ja sekretariaaditeenused

Haagi Alalise Vahekohtu rahvusvaheline büroo (edaspidi „rahvusvaheline büroo“) täidab kantselei ülesandeid ja osutab vajalikke sekretariaaditeenuseid.

ARTIKKEL I.3

Teated ja tähtaegade arvutamine

1. Teateid, sealhulgas teatise või ettepanekuid, võib saata mis tahes sidevahendi kaudu, mis kinnitab nende edastamist või võimaldab seda kinnitada.
2. Selliseid teateid võib saata elektrooniliselt üksnes juhul, kui pool on selleks spetsiaalselt määranud aadressi või lubanud aadressi kasutada.
3. Pooltele kätte toimetatud teated saadetakse Šveitsi puhul Šveitsi välisministeeriumi Euroopa osakonnale ja liidu puhul komisjoni õigustalitusele.

4. Käesolevas protokollis sätestatud tähtaeg hakkab kulgema sündmuse toimumisele või toimingu tegemisele järgnevast päevast. Kui dokumendi kättetoimetamise viimane päev langeb puhkepäevale liidu institutsioonides või Šveitsis, lõpeb dokumendi kättetoimetamise tähtaeg esimesel järgmisel tööpäeval. Arvesse võetakse puhkepäevi, mis jäävad sellesse ajavahemikku.

ARTIKKEL I.4

Vahekohtuteade

1. Vahekohtumenetluse algatamist taotlev pool (edaspidi „hageja“) saadab teisele poolele (edaspidi „kostja“) ja rahvusvahelisele büroole vahekohtuteate.
2. Vahekohtumenetluse alguseks loetakse kuupäeva, kui kostja on vahekohtuteate kätte saanud.
3. Vahekohtuteade peab sisaldama järgmist:
  - a) nõue esitada vaidlus vahekohtule;
  - b) poolte nimed ja kontaktandmed;
  - c) hageja esindaja(te) nimi ja aadress;

- d) menetluse õiguslik alus (kokkuleppe artikli 7a lõige 2 või artikli 7b lõige 2) ning:
- i) kokkuleppe artikli 7a lõikes 2 osutatud juhtudel vaidluse põhjustanud küsimus, nagu see on lahendamiseks ametlikult kantud ühise põllumajanduskomitee päevakorda vastavalt protokollis artikli 7a lõikele 1 ning
  - ii) kokkuleppe artikli 7b lõikes 2 osutatud juhtudel vahekohtu otsus, protokollis artikli 7a lõikes 3 nimetatud rakendusmeetmed ja vaidlusalused asendusmeetmed;
- e) teave selle kohta, milline sätte on vaidluse aluseks või sellega seotud;
- f) vaidluse lühikirjeldus ning
- g) vahekohtuniku määramine või, kui määratakse viis vahekohtunikku, kahe vahekohtuniku määramine.
4. Vahekohtuteate nõuetekohasuse vaidlustamine ei takista vahekohtu määramist. Vaidluse lahendab lõplikult vahekohus.

ARTIKKEL I.5

Vastus vahekohtuteatele

1. 60 päeva jooksul pärast vahekohtuteate kättesaamist saadab kostja hagejale ja rahvusvahelisele büroole vastuse vahekohtuteatele, mis sisaldab järgmist teavet:
  - a) poolte nimed ja kontaktandmed;
  - b) kostja esindaja(te) nimi ja aadress;
  - c) vastus teabele, mis on esitatud vahekohtuteates vastavalt artikli I.4 lõike 3 punktidele d, e ja f; ning
  - d) vahekohtuniku määramine või, kui määratakse viis vahekohtunikku, kahe vahekohtuniku määramine.
2. Vahekohtu määramist ei takista see, kui kostja vahekohtuteatele ei vasta või vastab sellele mittetäielikult või hilinemisega. Vaidluse lahendab lõplikult vahekohus.
3. Kui kostja taotleb oma vastuses vahekohtuteatale, et vahekohus koosneks viiest vahekohtunikust, määrab hageja 30 päeva jooksul pärast vahekohtuteatele vastuse saamist täiendava vahekohtuniku.

ARTIKKEL I.6

Esindamine ja abistamine

1. Pooli esindab vahekohtus üks või mitu esindajat. Esindajaid võivad abistada nõustajad või juristid.
2. Esindaja või tema aadressi muutumisest teatatakse teisele poolele, rahvusvahelisele büroole ja vahekohtule. Vahekohus võib igal ajal omal algatusel või poole taotlusel nõuda tõendeid poolte esindajatele antud volituste kohta.

II PEATÜKK

VAHEKOHTU KOOSSEIS

ARTIKKEL II.1

Vahekohtunike arv

Vahekohus koosneb kolmest vahekohtunikust. Vahekohus koosneb viiest vahekohtunikust, kui hageja seda oma vahekohtuteates või kostja oma vastuses vahekohtuteatele taotleb.

ARTIKKEL II.2

Vahekohtunike nimetamine

1. Kui määratakse kolm vahekohtunikku, määrab kumbki pool neist ühe. Poolte määratud kaks vahekohtunikku valivad kolmanda vahekohtuniku, kes on vahekohtu esimees.
2. Kui määratakse viis vahekohtunikku, määrab kumbki pool neist kaks. Poolte määratud neli vahekohtunikku valivad viienda vahekohtuniku, kes on vahekohtu esimees.
3. Kui 30 päeva jooksul pärast seda, kui pooled on määranud viimase vahekohtuniku, ei ole vahekohtunikud jõudnud kokkuleppele vahekohtu eesistuja valimises, määrab esimehe alalise vahekohtu peasekretär.
4. Selleks et aidata kaasa vahekohtu moodustavate vahekohtunike valimisele, koostatakse soovituslik nimekiri isikutest, kellel on lõikes 6 osutatud kvalifikatsioon; see loetelu on ühine kõikidele kahepoolsetele lepingutele siseturu valdkondades, mille osaline Šveits on, sh Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline tervishoiuleping (edaspidi „tervishoiuleping“), Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline põllumajandustoodetega kauplemise kokkulepe, mis sõlmiti Luxembourgis 21. juunil 1999 (edaspidi „põllumajandustoodetega kauplemise kokkulepe“), ning Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi korrapärase rahalise toetuse kohta majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamiseks Euroopa Liidus (edaspidi „leping Šveitsi korrapärase toetuse kohta“), ning seda ajakohastatakse vajaduse korral. Käesoleva kokkuleppe kohaldamisel võtab ühine põllumajanduskomitee oma otsusega kõnealuse loetelu vastu ja ajakohastab seda.

5. Kui pool ei määra vahekohtuniku, määrab selle vahekohtuniku Alalise Vahekohtu peasekretär lõikes 4 osutatud nimekirjast. Sellise nimekirja puudumisel nimetab Alalise Vahekohtu peasekretär vahekohtuniku loosi teel isikute hulgast, kelle üks pool või mõlemad pooled on lõike 4 kohaselt ametlikult välja pakkunud.

6. Vahekohtu liikmed peavad olema kõrgelt kvalifitseeritud isikud, kellel on või ei ole pooltega sidemeid, kes on tõendatavalt sõltumatud, vabad huvide konfliktidest ja kellel on lai kogemus. Eelkõige peavad neil olema tõendatud eksperditeadmised õigusküsimustes ja käesoleva kokkuleppega hõlmatud küsimustes; nad ei tohi saada kummaltki poolelt juhiseid ning nad peavad täitma oma ülesandeid üksikisikuna ega tohi vaidlusega seotud küsimustes vastu võtta juhiseid üheltki organisatsioonilt ega valitsuselt. Vahekohtu esimehel peab olema ka vaidluste lahendamise menetluse läbiviimise kogemus.

ARTIKKEL II.3

Vahekohtunike avaldused

1. Kui kaalutakse isiku nimetamist vahekohtunikuks, peab see isik teatama kõikidest asjaoludest, mis võivad tekitada põhjendatud kahtlusi tema erapooletuses või sõltumatuses. Oma ametisse nimetamisest alates ja kogu vahekohtumenetluse vältel teatab vahekohtunik sellistest asjaoludest viivitamata pooltele ja teistele vahekohtunikele, kui ta ei ole seda varem teinud.
2. Vahekohtuniku võib ametist vabastada, kui ilmnevad asjaolud, mis annavad põhjust kahelda tema erapooletuses või sõltumatuses.

3. Pool võib taotleda tema määratud vahekohtuniku ametist vabastamist üksnes põhjusel, millest ta sai teada alles pärast vahekohtuniku ametisse nimetamist.

4. Kui vahekohtunik ei täida oma ülesandeid või kui tal on *de jure* või *de facto* võimatu oma ülesandeid täita, kohaldatakse artiklis II.4 sätestatud vahekohtunike ametist vabastamise menetlust.

ARTIKKEL II.4

Vahekohtunike ametist vabastamine

1. Pool, kes soovib vahekohtuniku ametist vabastada, esitab sellekohase taotluse 30 päeva jooksul alates kuupäevast, mil teda teavitati vahekohtuniku määramisest, või 30 päeva jooksul alates kuupäevast, mil ta sai teada artiklis II.3 osutatud asjaoludest.

2. Ametist vabastamise taotlus saadetakse teisele poolele, ametist vabastatud vahekohtunikule, teistele vahekohtunikele ja rahvusvahelisele büroole. Taotluses esitatakse ametist vabastamise taotluse põhjused.

3. Kui ametist vabastamise taotlus on esitatud, võib teine pool sellega nõustuda. Kõnealune vahekohtunik võib ka ise tagasi astuda. Nõustumine või tagasiastumine ei tähenda ametist vabastamise taotluse põhjuste tunnustamist.

4. Kui teine pool ei nõustu ametist vabastamise taotlusega 15 päeva jooksul alates selle teatavakstegemisest või kui asjaomane vahekohtunik ei astu tagasi, võib ametist vabastamist taotlev pool paluda Alalise Vahekohtu peasekretäril teha ametist vabastamise kohta otsus.

5. Kui pooled ei lepi kokku teisiti, esitatakse lõikes 4 osutatud otsuses selle otsuse tegemise põhjused.

ARTIKKEL II.5

Vahekohtuniku asendamine

1. Kui vahekohtunik tuleb vahekohtumenetluse käigus asendada, määratakse või valitakse vahekohtuniku asendaja vastavalt artiklis II.2 sätestatud menetlusele, mida kohaldatakse vahekohtuniku määramisel või valimisel, kui käesoleva artikli lõikest 2 ei tulene teisiti. Seda menetlust kohaldatakse ka juhul, kui üks pool ei ole kasutanud oma õigust määrata asendatav vahekohtunik või selles määramises osaleda.

2. Vahekohtuniku asendamise korral jätkub menetlus selles etapis, kus asendatud vahekohtunik lõpetas oma ülesannete täitmise, välja arvatud juhul, kui vahekohus otsustab teisiti.

ARTIKKEL II.6

Vastutuse välistamine

Pooled hoiduvad vahekohtumenetlusega seotud tegevuse või tegevusetuse tõttu vahekohtunike vastu kaebuse esitamisest, välja arvatud tahtliku rikkumise või raske hooletuse korral, niivõrd kui see on kohaldatava õiguse kohaselt võimalik.

III PEATÜKK

VAHEKOHTUMENETLUS

ARTIKKEL III.1

Üldsätted

1. Vahekohtu moodustamise kuupäev on päev, mil vahekohtunikest viimane on nõustunud enda määramisega vahekohtunikuks.
2. Vahekohus tagab, et pooli koheldakse võrdselt ning et menetluse sobivas etapis on mõlemal poolel mõistlik võimalus oma õigusi kaitsta ja seisukohti esitada. Vahekohus viib menetluse läbi nii, et välditakse viivitusi ja tarbetuid kulusid ning tagatakse pooltevahelise vaidluse lahendamine.
3. Suuline ärakuulamine toimub, kui vahekohus ei otsusta pärast poolte ärakuulamist teisiti.
4. Kui pool saadab vahekohtule teate, teeb ta seda rahvusvahelise büroo kaudu, saates samal ajal teate koopia ka teisele poolele. Rahvusvaheline büroo saadab teate koopia igale vahekohtunikule.

ARTIKKEL III.2

Vahekohtumenetluse toimumise koht

Vahekohtumenetlus toimub Haagis. Erandlikel asjaoludel võib vahekohus kokku tulla mis tahes muus kohas, mida ta peab oma nõupidamiste jaoks sobivaks.

ARTIKKEL III.3

Keel

1. Menetluskeeled on prantsuse ja inglise keel.
2. Vahekohus võib nõuda, et kõigile hagiavalduse või kostja vastusega koos esitatavatele dokumentidele ja kõigile lisadokumentidele, mis esitatakse menetluse käigus originaalkeeles, lisataks nende tõlge ühte menetluskeelde.

ARTIKKEL III.4

Hagiavaldus

1. Hageja saadab hagiavalduse kirjalikult kostjale ja rahvusvahelise büroo kaudu vahekohtule vahekohtu määratud tähtaja jooksul. Hageja võib otsustada käsitada artiklis I.4 osutatud vahekohtuteadet hagiavaldusena, tingimusel et see vastab ka käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 sätestatud tingimustele.

2. Hagiavaldus peab sisaldama järgmist teavet:
  - a) artikli I.4 lõike 3 punktides b–f sätestatud teave;
  - b) hagi aluseks olevad faktilised asjaolud ning
  - c) nõude toetuseks esitatud õiguslikud väited.
3. Hageja lisab hagiavaldusele nii suures ulatuses kui võimalik tema poolt osutatud dokumendid ja muud tõendid või siis viitab neile.

ARTIKKEL III.5

Vastustaja vastus

1. Kostja saabab kostja vastuse kirjalikult hagejale ja rahvusvahelise büroo kaudu vahekohtule vahekohtu määratud tähtaja jooksul. Kostja võib otsustada käsitada vastust artiklis I.5 osutatud vahekohtuteatele kostja vastusena, tingimusel et vastus vahekohtuteatele vastab ka käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud tingimustele.
2. Kostja vastuses tuleb esitada oma seisukohad hagiavalduses sisalduva teabe kohta, millele on osutatud käesoleva protokollis artikli III.4 lõike 2 punktides a, b ja c. Kostja lisab kostja vastusele nii suures ulatuses kui võimalik tema poolt osutatud dokumendid ja muud tõendid või siis viitab neile.

3. Kostja võib esitada kostja vastuses või vahekohtumenetluse hilisemas etapis vastuhagi, kui vahekohus otsustab, et selline viivitus on asjaoludega põhjendatud, tingimusel et vahekohus on pädev seda lahendada.
4. Vastuhagi suhtes kohaldatakse artikli III.4 lõikeid 2 ja 3.

ARTIKKEL III.6

Vahekohtu pädevus

1. Vahekohus otsustab, kas tal on pädevus vastavalt kokkuleppe artikli 7a lõikele 2 või artikli 7b lõikele 2.
2. Kokkuleppe artikli 7a lõikes 2 osutatud juhtudel on vahekohus pädev arutama vaidluse põhjustanud küsimust, nagu see on ametlikult kantud lahendamiseks ühise põllumajanduskomitee päevakorda vastavalt protokollis artikli 7a lõikele 1.
3. Kokkuleppe artikli 7b lõikes 2 osutatud juhtudel on põhiasja arutanud vahekohus pädev kontrollima vaidlusaluste asendusmeetmete proportsionaalsust, sealhulgas juhul, kui need meetmed võeti täielikult või osaliselt ühise toiduohutusala loomise protokolliga.

4. Esialgne vastuväide vahekohtu pädevuse puudumise kohta esitatakse hiljemalt kostja vastuses või vastuses vastuhagile. Asjaolu, et pool on määranud vahekohtuniku või on osalenud tema määramises, ei võta talt õigust esitada esialgset vastuväidet. Esialgne vastuväide, et vaidluse lahendamine ületab vahekohtu pädevuse piire, esitatakse niipea, kui menetluse käigus tuleb kõne alla küsimus, mille lahendamine väidetavalt ületab vahekohtu pädevust. Igal juhul võib vahekohus pärast ettenähtud tähtaja möödumist esialgse vastuväite rahuldada, kui ta leiab, et viivitus on põhjendatud.

5. Vahekohus võib teha lõikes 4 nimetatud esialgse vastuväite kohta otsuse kas enne asja sisulist lahendamist või käsitleda seda sisulises otsuses.

ARTIKKEL III.7

Muud kirjalikud esildised

Vahekohus võib pärast pooltega konsulteerimist otsustada, millised kirjalikud esildised pooled lisaks hagiavaldusele ja kostja vastusele esitama peavad või esitada võivad ning määrab nende esitamise tähtaja.

ARTIKKEL III.8

Tähtajad

1. Vahekohtu poolt dokumentide, sh hagiavalduse ja kostja vastuse esitamiseks määratud tähtaeg ei tohi olla pikem kui 90 päeva, kui pooled ei lepi kokku teisiti.
2. Vahekohus teeb oma lõpliku otsuse 12 kuu jooksul alates vahekohtu moodustamise kuupäevast. Erandlikel asjaoludel võib vahekohus eriti keerulistes küsimustes seda tähtaega pikendada veel kuni kolme kuu võrra.
3. Lõigetes 1 ja 2 sätestatud tähtaegu lühendatakse poole võrra järgmistel juhtudel:
  - a) hageja või kostja taotlusel, kui vahekohus otsustab 30 päeva jooksul alates taotluse esitamisest ja pärast teise poole ärakuulamist, et asi on kiireloomuline, või
  - b) poolte kokkuleppel.
4. Kokkuleppe artikli 7b lõikes 2 osutatud juhtudel teeb vahekohus oma lõpliku otsuse kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil asendusmeetmetest teatati vastavalt kokkuleppe artikli 7b lõikele 1.

ARTIKKEL III.9

Ajutised meetmed

1. Kokkuleppe artikli 7b lõikes 2 osutatud juhtudel võib kumbki kokkuleppeosaline vahekohtumenetluse mis tahes etapis taotleda ajutiste meetmete kohaldamist, mis seisneb asendusmeetmete peatamises.
2. Lõike 1 kohases taotluses tuleb märkida hagi ese, kiireloomulisust põhjendavad asjaolud ning fakti- ja õigusväited, mis esmapilgul põhjendavad taotletud ajutiste meetmete kohaldamist. Sellele lisatakse ajutiste meetmete kohaldamise põhjendamiseks kõik kättesaadavad tõendid või tõendite kogumise taotlused..
3. Ajutisi meetmeid taotlev pool saadab oma taotluse kirjalikult teisele poolele ja rahvusvahelise büroo kaudu vahekohtule. Vahekohus määrab lühikese tähtaja, mille jooksul teine pool võib esitada kirjalikke või suulisi seisukohti.
4. Vahekohus võtab ühe kuu jooksul alates lõikes 1 osutatud taotluse esitamisest vastu otsuse vaidlustatud asendusmeetmete peatamise kohta, kui on täidetud järgmised tingimused:
  - a) vahekohus on esmapilgul veendunud, et ajutiste meetmete kohaldamist taotleva poole esitatud väited on põhjendatud;
  - b) vahekohus on seisukohal, et kuni lõpliku otsuse tegemiseni kannaks ajutiste meetmete kohaldamist taotlev pool suurt ja korvamatut kahju, kui asendusmeetmeid ei peatata ning

- c) kahju, mis tekitati ajutisi meetmeid taotlevale isikule vaidlusaluste asendusmeetmete viivitamatu kohaldamisega, kaalub üles huvi neid meetmeid viivitamatult ja tõhusalt kohaldada.
5. Vahekohtu poolt lõike 4 kohaselt tehtud otsusel on üksnes ajutine mõju ning see ei piira vahekohtu sisulise otsuse tegemist.
6. Kui vahekohtu poolt käesoleva artikli lõike 4 kohaselt tehtud otsuses ei ole peatamise lõpetamiseks ette nähtud varasemat kuupäeva, lõpeb kehtivuse peatamine siis, kui tehakse kokkuleppe artikli 7b lõike 2 kohane lõplik otsus.
7. Käesoleva artikli kohaldamisel võtab vahekohus ajutisi meetmeid taotleva poole ja teise poole asjaomaste huvide kaalumisel ebaselguse vältimiseks arvesse üksikisikute ja ettevõtjate huve, kuid selle tulemusel ei teki sellistel üksikisikutel või ettevõtjatel vahekohtus kaebeõigust.

ARTIKKEL III.10

Tõendid

1. Pooled esitavad tõendid hagiavalduse või kostja vastuse aluseks olevate asjaolude kohta.

2. Vahekohus võib poole taotluse korral või omal algatusel nõuda pooltelt teavet, mida ta peab vajalikuks ja asjakohaseks. Vahekohus määrab pooltele tähtaja tema taotlusele vastamiseks.
3. Vahekohus võib poole taotluse korral või omal algatusel nõuda kõigist teabeallikatest teavet, mida ta peab asjakohaseks. Vahekohtul on õigus küsida ka ekspertide arvamust, kui ta peab seda asjakohaseks, võttes vajadusel arvesse poolte vahel kokku lepitud tingimusi.
4. Vahekohtu poolt käesoleva artikli alusel saadud kogu teave tehakse pooltele kättesaadavaks ja pooled võivad selle teabe kohta vahekohtule märkusi esitada.
5. Pärast teise poole seisukohtade küsimist võtab vahekohus asjakohased meetmed, et lahendada poole tõstatatud küsimused, mis puudutavad isikuandmete kaitset, ametisaladust ja konfidentsiaalsusega seotud õiguspäraseid huve.
6. Vahekohus otsustab esitatud tõendite vastuvõetavuse, asjakohasuse ja kaalukuse üle.

ARTIKKEL III.11

Istungid

1. Kui istung tuleb pidada, teatab vahekohus pärast pooltega konsulteerimist pooltele piisavalt aegsasti istungi kuupäeva, kellaaja ja koha.

2. Istung on avalik, kui vahekohus ei otsusta mõjuvatel põhjustel omal algatusel või poolte taotlusel teisiti.
3. Vahekohtu esimees koostab iga istungi kohta protokollid ja allkirjastab selle. Ainult sellised protokollid on autentsed.
4. Vahekohus võib otsustada korraldada virtuaalistungit vastavalt rahvusvahelise büroo tavale. Pooli teavitatakse sellest tavast õigeaegselt. Sellistel juhtudel kohaldatakse lõiget 1 *mutatis mutandis* ja lõiget 3.

ARTIKKEL III.12

Vaikimisi otsused

1. Kui hageja ei ole käesolevas protokollis või vahekohtu poolt kehtestatud tähtaja jooksul hagiavaldust esitanud ja ei tõenda, et tal olid selleks mõjuvad põhjused, teeb vahekohus otsuse vahekohtumenetlus lõpetada, välja arvatud juhul, kui on lahendamata küsimusi, mille kohta on vaja teha otsus, ja kui vahekohus peab seda asjakohaseks.

Kui kostja ei ole käesolevas protokollis või vahekohtu poolt kehtestatud tähtaja jooksul esitanud vastust vahekohtuteatele või kostja vastust ja ei tõenda, et tal olid selleks mõjuvad põhjused, teeb vahekohus otsuse menetlust jätkata, ilma et seda iseenesest käsitataks hageja väidetega nõustumisena.

Teist lõiku kohaldatakse ka juhul, kui hageja on jätnud esitamata vastuse vastuhagile.

2. Kui artikli III.11 lõike 1 alusel nõuetekohaselt kohtusse kutsutud pool ei ilmu kohtuistungile ja ei tõenda, et tal olid selleks mõjuvad põhjused, võib vahekohus menetlust jätkata.

3. Kui pool, kellelt on nõuetekohaselt taotletud täiendavaid tõendeid, jätab need esitamata kehtestatud tähtaja jooksul ega tõenda, et tal olid selleks mõjuvad põhjused, teeb vahekohus otsuse olemasolevate tõendite põhjal.

ARTIKKEL III.13

Menetluse lõpetamine

1. Kui on tõendatud, et pooltel on olnud mõistlik võimalus oma väiteid esitada, võib vahekohus kuulutada menetluse lõpetatuks.

2. Vahekohus võib omal algatusel või poole taotlusel, kui ta peab seda erandlike asjaolude tõttu vajalikuks, igal ajal enne otsuse tegemist menetluse uuendada.

IV PEATÜKK

OTSUS

ARTIKKEL IV.1

Otsused

Vahekohus püüab teha otsuseid konsensuse alusel. Kui aga otsuse tegemine konsensuse alusel osutub võimatuks, teeb vahekohus otsuse vahekohtunike häälteenamusega.

ARTIKKEL IV.2

Vahekohtuotsuse vorm ja mõju

1. Vahekohus võib teha eri küsimustes otsuseid eraldi ja eri aegadel.
2. Kõik vahekohtuotsused peavad olema kirjalikud ja neis märgitakse nende aluseks olevad põhjused. Vahekohtuotsused on lõplikud ja pooltele siduvad.
3. Vahekohtuotsus peab olema vahekohtunike poolt allkirjastatud, selles tuleb märkida otsuse tegemise kuupäev ja näidata ära vahekohtu asukoht. Rahvusvaheline büroo edastab pooltele vahekohtunike allkirjastatud otsuse koopia.

4. Rahvusvaheline büroo avalikustab vahekohtuotsuse.

Vahekohtuotsuse avalikustamisel järgib rahvusvaheline büroo asjakohaseid isikuandmete kaitset, ametisaladust ja konfidentsiaalsusega seotud õigustatud huve käsitlevaid eeskirju.

Teises lõigus osutatud eeskirjad on samad kõigi kahepoolsete lepingute puhul sellistes siseturuga seotud valdkondades, milles Šveits osaleb, samuti tervishoiulepingu, põllumajandustoodetega kauplemise kokkuleppe ja Šveitsi korrapärast rahalist toetust käsitleva lepingu puhul. Ühine põllumajanduskomitee võtab oma otsusega kõnealused eeskirjad vastu ja ajakohastab neid kokkuleppe kohaldamiseks.

5. Pooled peavad täitma kõik vahekohtu otsused viivitamata.

6. Kokkuleppe artikli 7a lõikes 2 osutatud juhtudel määrab vahekohus, olles saanud poolte arvamuse, oma sisulises otsuses otsuse täitmiseks mõistliku tähtaja vastavalt kokkuleppe artikli 7a lõikele 3, võttes arvesse poolte sisemenetlusi.

ARTIKKEL IV.3

Kohaldatav õigus, tõlgendamisreeglid, vahendaja

1. Kohaldatav õigus koosneb käeolevast lepingust ja muudest rahvusvahelise õiguse normidest, mis on selle kohaldamisel asjassepuutuvad.

2. Vaidluste lahendamise organi eelnevad otsused kokkuleppe artikli 7b lõikes 1 osutatud ühise toiduohutusala loomise protokolliga kohaste asendusmeetmete proportsionaalsuse kohta on vahekohtule siduvad.
3. Vahekohtul ei ole lubatud teha otsust vahendajana ega *ex aequo et bono*.

ARTIKKEL IV.4

Mõlemat poolt rahuldav lahendus või muud põhjused menetluse lõpetamiseks

1. Pooled võivad ükskõik millal leppida kokku lahenduses, mis rahuldab mõlemat poolt. Nad teatavad sellest lahendusest ühiselt vahekohtule. Kui lahendus nõuab kummagi poole vastavate riiklike menetluste kohast heakskiitu, viidatakse teates kõnealusele nõudmisele ja vahekohtumenetlus peatatakse. Vahekohtumenetlus lõpetatakse, kui sellist heakskiitu ei ole vaja või kui teatatakse selliste riiklike menetluste lõpetamisest.
2. Kui hageja teatab menetluse käigus vahekohtule kirjalikult, et ta ei soovi menetlust jätkata, ja kui kostja ei ole kuupäevaks, mil vahekohus selle teate kätte saab, astunud menetluses ühtegi sammu, teeb vahekohus otsuse menetluse lõpetamise kohta. Vahekohus teeb otsuse kulude kohta, mis tuleb kanda hagejal, kui see on selle poole käitumise tõttu põhjendatud.

3. Kui vahekohus jõuab enne oma otsuse tegemist järeldusele, et menetluse jätkamine on muutunud mõttetuks või võimatuks muudel kui lõigetes 1 ja 2 osutatud põhjustel, teatab vahekohus pooltele oma kavatsusest teha otsus menetluse lõpetamise kohta.

Esimest lõiku ei kohaldata, kui on lahendamata küsimusi, mille kohta on vaja teha otsus, ja kui vahekohus peab seda asjakohaseks.

4. Vahekohus edastab pooltele vahekohtumenetluse lõpetamise otsuse või poolte kokkuleppel tehtud ja vahekohtunike allkirjastatud otsuse koopia. Artikli IV.2 lõikeid 2–5 kohaldatakse vahekohtu otsuste suhtes, mis tehakse poolte kokkuleppel.

ARTIKKEL IV.5

Vahekohtu otsuste parandamine

1. 30 päeva jooksul pärast otsuse kättesaamist võib kumbki pool taotleda, et vahekohus kõrvaldaks otsuses leiduvad arvutusvead, sisulised või kirjavead või mistahes muud samalaadsed vead või väljajätmised, teatades sellest taotlusest rahvusvahelise büroo kaudu teisele poolele ja vahekohtule. Kui vahekohus peab sellist taotlust põhjendatuks, teeb ta paranduse 45 päeva jooksul pärast taotluse kättesaamist. Taotlusel ei ole peatavat mõju artikli IV.2 lõikes 6 sätestatud tähtajale.

2. 30 päeva jooksul pärast otsuse teatavakstegemist võib vahekohus teha lõikes 1 osutatud parandusi omal algatusel.
3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud parandused tehakse kirjalikult ja need moodustavad otsuse lahutamatu osa. Kohaldatakse artikli IV.2 lõikeid 2–5.

ARTIKKEL IV.6

Vahekohtunike tasud

1. Artiklis IV.7 osutatud tasud peavad olema mõistlikud, võttes arvesse juhtumi keerukust, vahekohtunike poolt sellele kulutatud aega ja kõiki muid asjaomaseid asjaolusid.
2. Koostatakse loetelu päevaraha ja maksimum- ja miinimumtundide kohta, mis on sama kõigi kahepoolsete lepingute puhul sellistes siseturuga seotud valdkondades, milles Šveits osaleb, samuti tervishoiulepingu, põllumajandustoodetega kauplemise kokkuleppe ja Šveitsi korrapärast rahalist toetust käsitleva lepingu puhul, ning seda ajakohastatakse vajaduse korral. Käesoleva kokkuleppe kohaldamisel võtab ühine põllumajanduskomitee oma otsusega kõnealuse loetelu vastu ja ajakohastab seda.

ARTIKKEL IV.7

Kulud

1. Kumbki pool kannab omaenda kulud ja poole vahekohtu kuludest.

2. Vahekohus määrab oma kulud kindlaks asja kohta tehtud sisulises otsuses. Kõnealused kulud hõlmavad üksnes:

- a) vahekohtunike tasusid, mis esitatakse iga vahekohtuniku kohta eraldi ja mille suuruse määrab kindlaks vahekohus ise kooskõlas artikliga IV.6;
- b) vahekohtunike reisi- ja muud kulud ning
- c) rahvusvahelise büroo tasud ja kulud.

3. Lõikes 2 osutatud summad peavad olema mõistlikud, võttes arvesse vaidlusalust summat, vaidluse keerukust, aega, mille vahekohtunikud ja vahekohtu määratud eksperdid on sellele kulutanud, ning muid asjassepuutuvaid asjaolusid.

ARTIKKEL IV.8

Kulude ettemaksed

1. Vahekohtumenetluse alguses võib rahvusvaheline büroo nõuda, et mõlemad pooled maksaks artikli IV.7 lõikes 2 osutatud kulude katteks ettemaksena võrdse summa.

2. Vahekohtumenetluse käigus võib rahvusvaheline büroo nõuda pooltelt lõikes 1 osutatud tagatistele lisaks täiendavaid tagatisi.

3. Kõik poolte poolt käesoleva artikli kohaldamisel deponeeritud summad makstakse rahvusvahelisele büroole ja ta maksab need välja tegelike kulude, sealhulgas eelkõige vahekohtunike ja rahvusvahelise büroo tasude katteks.

V PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

ARTIKKEL V.1

Muudatused

Ühine põllumajanduskomitee võib oma otsusega käesolevat protokollit muuta.
